

7.11.2011

לחברי סגל הפקולטה למדעי הרוח והחברה שלום,

תמצית מנהלים

בחודש מאי השנה נכנסתי למשך שבוע לכלא הצבאי בגין סרבנות. האוניברסיטה החליטה לנכות משכרי את חלק המחקר (50%) משבוע זה. בפגישה שהיתה לי עם נשיאת האוניברסיטה השבוע מחיתי על ההחלטה, אך ללא הועיל. הודעתי לנשיאה שלאור זאת, איני רואה יותר באוניברסיטה את ביתי האקדמי.

ועכשיו בהרחבה.

אני סרבן מילואים משנת 2000. בשנת 2001 נכנסתי לכלא לשבועיים. הייתי אז מילגאי קרייטמן בחוג לספרויות זרות ובלשנות. בשנת 2003 נכנסתי שוב לכלא, לשבועיים. הייתי אז כבר על תקן (במסגרת מלגת אלון). והפעם האחרונה היתה במאי השנה: נכנסתי לכלא לשבוע.

להבדיל מהפעמים הקודמות, הפעם חיכתה לי הפתעה: הודעה מאגף משאבי אנוש שהנהלה החליטה לנכות משכרי שבוע שלם. לאחר שהקמתי קצת רעש והבהרתי שלא נגרם כל נזק להוראה (נתתי שיעורי השלמה) או למחקר שלי (השבוע בכלא היה פורה במיוחד, שקט וכמעט ללא הפרעות) - נאמר לי שהחלטה הוקפאה. בדיעבד הסתבר שמישהו שכח לעדכן אותי, וב-27 ביוני התקבלה סופית החלטת הנהלה (הנהלה = נשיאה, רקטור ומנכ"ל) לנכות לי מחצית ממשכורת שבועית בגין היעדרות ממחקר. על כך נודע לי רק באוקטובר, ומיד ביקשתי להיפגש עם הנשיאה לקבל הבהרות.

הנימוק הרשמי, שעליו גם חזרה הנשיאה, היא שביטוח לאומי לא משפה את המוסד על תקופת כליאה. מנגד, אני טענתי שלא ברור כלל מדוע יש מקום לשיפוי כאשר אין שום ראיה לנזק; האם המחקר שלי באמת ניזוק בגלל השבוע ששהיתי בכלא? הנחת היסוד המשפטית כאן היא שמחקר אפשר לבצע רק בנוכחות פיזית במשרד באוניברסיטה. כל בר-דעת (בייחוד בפקולטה שלנו) יודע שאין זה כך; רבים וטובים אינם מגיעים למשרד יותר משלוש פעמים בשבוע. רבים אחרים מגיעים למוסד רק כדי ללמוד, ואת המחקר מבצעים בבית.

לא בכדי מרצים באוניברסיטה לא מחתימים שעון נוכחות. על כן יש יותר משמץ של צביעות בטענה שעידן לנדו לא ביצע מחקר בשבוע שהיה בכלא (אף כי ביצעתי!), ולכן יש לנכות משכרו, בעוד שפלוגי, שנעדר מן המשרד לרגל חתונה או סידורים בעירייה או סתם כי הוא לא מלמד באותו יום - ממלא נאמנה את חובות המחקר שלו ואין לנכות משכרו.

בקיצור, הטענה המשפטית היא איצטלה ותו לא. מבין השורות, הנשיאה נאלצה להודות שכך הדבר. אני מצטט מן הפגישה איתה: "האוניברסיטה לא צריכה לסבסד את האידאולוגיה שלך".

ובכן, אם לא על נזק למחקר נקנסתי, על מה כן?

התשובה ברורה: עשיתי מעשה פסול, שהאוניברסיטה מסתייגת ממנו נחרצות. זאת לא ספקולציה, כי הדברים נאמרו מפורשות על ידי הנשיאה בתגובתה [לידיעה על מעצרי](#) שהופיעה באתר "ואללה". וכך אמרה אז הנשיאה (ב-11 במאי השנה):

"למיטב הבנתי מעשיו של ד"ר לנדו אינם קשורים לתפקידו האקדמי, אולם אנו נבדוק בהסכם הקיבוצי את המשמעויות של מעשיו והמאסר ונבדוק האם הוא עונה להגדרה של התנהגות לא

אקדמית. ברור לנו שהמעשה של לנדו ירחיב את הביקורת כנגדנו ואת התיגו שקיים על האוניברסיטה, אולם מדובר על היוצא מן הכלל שאינו מעיד על הכלל. אנו מעריכים ומוקירים את צה"ל ואת משרתי המילואים והתייחסות שלנו כמוסד לסטודנטים המשרתים הינו חיובי מאוד. " (<http://news.walla.co.il/?w=9/1822444>)

כדאי לשים לב: מצד אחד, מעשיי אינם קשורים לתפקידי האקדמי (מה שנכון, נכון). מצד שני, יש "תיגו", יש דימוי, אנחנו מוקירים את צה"ל (איך זה בכלל רבלנטי ליחסי העובד-מעביד שעל הפרק?). הסנקציה של ניכוי המשכורת נרמזה כבר אז, בתגובה הזאת. לא בפעם הראשונה, הנהלת האוניברסיטה מנסה להתמודד עם ביקורת על החופש האקדמי באמצעות אמירות שרק חותרות תחתיו עוד יותר.

למען הסר ספק, אינני סבור שמעשה הסירוב שלי חוסה תחת החופש האקדמי. המעשה הזה לא קשור במאומה לפעילות האקדמית שלי. מי שהתבלבל כאן קשות זאת האוניברסיטה, שהחליטה שעונש המאסר שגזר עלי הצבא איננו מספיק; צריך גם להעניש אותי במשכורת. פרופ' כרמי אמרה לי בפגישה: "יש מחיר להחלטות שלך". אכן, השבתי, וכבר שילמתי אותו. מה ראתה האוניברסיטה להעניש אותי שנית? על כך השיבה לי בטיעון המשפטי של היעדרות ממחקר. ואולם זאת, כאמור, איצטלה, שאין בינה לבין "נוק למחקר" דבר וחצי דבר.

יתירה מזאת: בפעמיים הקודמות שנכנסתי לכלא אף אחד לא חשב לנכות משכרי. מרצה אחר בפקולטה שנכנס לכלא בגין סרבנות (ד"ר דני פילק), לפני מספר שנים, עמד בפני החלטה דומה לנכות משכרו. לאחר דיונים, ההחלטה בוטלה בידי הרקטור הקודם.

ככל הידוע לי, **זאת הפעם הראשונה בתולדות המוסד שמנכים שכר כעונש על מאסר צבאי**. אולי מדובר גם בתקדים כלל-ארצי. כדברי החזון, האוניברסיטה שלנו היא החלוץ לפני המחנה.

בפגישתי עם הנשיאה אמרתי לה שאני רואה בהחלטה הזאת חציית קו אדום ביחסי עובד-מעביד. אין לי דרך אחרת לראותה אלא כסנקציה כלכלית על רקע פוליטי. ועוד אמרתי, שבכל 12 השנים שלי באוניברסיטה, הקפדתי להפריד בין הפעילות הפוליטית שלי לבין הפעילות האקדמית בקמפוס. אומנם, עשיתי כך מטעמי נוחיות ולא משום שאני דוגל בהפרדה עקרונית כזאת (ספק אם היא אפשרית בכלל), אך לתומי תמיד סברתי שההפרדה הזאת מגינה עלי, ואולי תעמוד לזכותי יום אחד. תמים שכמותי. באה האוניברסיטה וסטררה על פני: אתה הפרדת, אנחנו מערבבים. אנחנו בעצמנו נכניס למערכת היחסים האקדמית בינינו שיקולים פוליטיים. תדע אתה בעתיד, ויידע כל מרצה אחר: יש מחיר לעמדות פוליטיות, והוא נקוב במדור שכר.

לסיכום הפגישה אמרתי לנשיאה שידוע לי מראש שעמדת האוניברסיטה קבילה מבחינה משפטית, ושאין לי שום כוונה להתמודד איתה בזירה הזאת. להיפך, כל ניסיון לצמצם את העניין לסכסוך משפטי ישחק לידי הפרקטיקה הנפסדת של כפל-הלשון הביורוקרטי, שמסווה ענישה אידאולוגית מאחורי שפה נייטרלית-לכאורה. עם זאת, אינני מרגיש עוד בן-בית במוסד הזה; ולא אוכל להרגיש כך כל עוד מתנופפת חרב הסנקציה הכלכלית מעל כל מעשה או אמירה פוליטית שלי שלא ינעמו לאוזני ההנהלה. אי לכך אעשה כמיטב יכולתי למצוא את מקומי במהרה במוסד אקדמי אחר, כזה שימשוך ידיו מפעילות החוץ-אקדמית ויידע לתגמל אותי על ביצועיי כחוקר ומרצה, ועליהם בלבד.

הנשיאה סיכמה ואמרה שעלי להיות "גאה" על כך שניתנה לי ההזדמנות לשלם מחיר כפול על עמדותי הפוליטיות. השארתי לה את הגאווה ונפרדנו בלחיצת יד.

פרופ' עידן לנדו
החוג לספרויות זרות ובלשנות